

**ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช**
**The Impact of Agriculture Land Reform Policy Implementation:
A Case Study of Pakphanang District
Nakhon Si Thammarat Province**

หาญณรงค์ ทองรอด¹ วิจิตรา ศรีสอน² สันฐาน ชยนนท์³
Hannarong Tongrod, Wijittra Srisorn, Sunthan Chayanont

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการดำเนินนโยบายปัญหาและอุปสรรคการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ 3. เพื่อหาแนวทางการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่เหมาะสมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 ท่าน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และมีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย ประกอบด้วยการสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 17 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน โดยเครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ และการจัดสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาอุปสรรคในการจัดที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าเกษตรกรไทยไม่ค่อยมี

Received: 2021-02-04 Revised: 2021-03-08 Accepted: 2021-03-14

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program in Politics and Government, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: s59463825017@ssru.ac.th

² วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University. e-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University. e-mail: sunthan.ch@ssru.ac.th

ความรู้หรือได้รับการสนับสนุนหรือให้ความรู้ด้านเกษตรกรรมเท่าที่ควรจึงทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากร ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 2) ผลกระทบของการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของไทย กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินหรือการใช้ที่ดินไม่เต็มศักยภาพ และกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างจริงจัง ทำให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรขาดที่ดินทำกิน 3) แนวทางการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของไทย กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรกร เพื่อที่จะให้เกษตรกรได้เข้าถึงข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น และร่วมกันพัฒนาในลักษณะของบูรณาการร่วมกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อเกษตรกร เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ให้ได้ผลของการดำเนินการปฏิรูปที่ดินอย่างสูงสุด

คำสำคัญ (Keywords): การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของไทย; อำเภอปากพนัง

Abstract

The objectives of this research were 1. to study agriculture land reform policy implementation conditions, problems and obstacles of Agricultural Land Reform Office, Ministry of Agriculture and Cooperatives under a case study of Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province, 2. to study the impact of agriculture land reform policy implementation of Agricultural Land Reform Office, Ministry of Agriculture and Cooperatives under a case study of Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province, and 3. to determine the guidelines for agriculture land reform policy implementation of Agricultural Land Reform Office, Ministry of Agriculture and Cooperatives under a case study of Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province. This study was a qualitative research. 23 key informants were knowledgeable persons involved in Thailand's agriculture land reform policy. 17 key informants were selected based on a purposive sampling for interview and 6 individuals for focus-group discussion. Research instruments were questionnaire and interview. The results of this research indicated as follows: 1) Problems and obstacles in land management according to the Agricultural Land Reform Act under a case study of Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province indicated that Thai farmers lacked knowledge or support or provide agricultural knowledge as should be, resulting in inaccessibility to resources. Operations were not continual. 2) The impact of agriculture land reform policy implementation under a case study of Pak

Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province indicated that land was not fully utilized. Laws on land utilization was not seriously enforced, causing farmers' lack of arable land. 3) The guidelines for agriculture land reform policy implementation under a case study of Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province include that farmer database should be developed to promote farmers' accessibility to resources and information. This is another way to promote farmers' engagement in integrated development towards farmers' achievement in order to increase the efficiency of management for the maximum effect of land reform implementation.

Keywords: Thai Agriculture Land Reform; Pak Phanang District

บทนำ (Introduction)

ที่ดินไม่ว่าในยุคสมัยใด ถือเป็นฐานชีวิตและปัจจัยการผลิตที่สำคัญสำหรับคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่เกษตรกร ที่ดินจึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง และเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ผลกระทบที่เห็นหลักๆ ก็คือ ปัญหาการกระจายการถือครองที่ดิน และการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินถือเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากสุด และแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมประเทศไทยไม่มีเอกสารสิทธิ์หรือระบบกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินมูลค่าของที่ดินเกิดจากมูลค่าในการผลิตเท่านั้นผู้ที่ทำประโยชน์ในที่ดินถือเป็นเจ้าของและใครก็ได้ทำประโยชน์หรือทิ้งร้างไว้บุคคลอื่นก็สามารถนำที่ดินนั้นไปใช้ประโยชน์ได้ ขณะเดียวกันเมื่อก่อเกิดระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินปัจเจกบุคคลกลายเป็นเจ้าของที่ดินแทนระบบกรรมสิทธิ์ร่วมที่ดินสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้ก่อเกิดมูลค่าการแลกเปลี่ยนในที่ดินขึ้นผู้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูล นายทุนและผู้มีอำนาจจึงมีการกว้านซื้อสะสมที่ดินเป็นจำนวนมากเพื่อการเก็งกำไรและก่อเกิดการทิ้งร้างไม่ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่ (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2555) (อาทิตยา พงษ์พรหมและวีระชัย นาควิบูลย์วงศ์, 2557) การปฏิรูปที่ดินมีแนวคิดเพื่อให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินเพื่อรักษาพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศอย่างยั่งยืน ในปัจจุบันการควบคุมการทำประโยชน์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีขอบเขตเพียงช่วงที่ยังไม่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์เท่านั้น เหตุที่ไม่มีการควบคุมการทำประโยชน์ภายหลังการโอนกรรมสิทธิ์ คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ส่งผลให้ยังไม่มีมาตรการสำหรับควบคุมการทำประโยชน์หากมีการกำหนดลักษณะเงื่อนไขของกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายการปฏิรูปที่ดินไว้ให้อย่างชัดเจน จะเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การควบคุมการทำประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งจะส่งผลให้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหมุนเวียนอยู่ในภาคการเกษตร และรักษาพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งเป็นรากฐานของชาติให้คงอยู่สืบไป

อาจกล่าวได้ว่าการมีหลายๆ ปัจจัยที่ทำการการดำเนินนโยบายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งหากประชาชนขาดความร่วมมือร่วมใจไม่ว่าจะเป็นในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านร่วมรับผลประโยชน์ และด้านประเมินผล ก็ส่งผลให้การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อให้ผลการศึกษาในหัวข้อเดียวกันหรือใกล้เคียงกันนี้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นบรรทัดฐานในการศึกษาค้นคว้าหรือเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาลุ่ปสรรค ผลกระทบในการจัดที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป (เพ็ญนภา ปณฺทลัษณ์, 2553)

อย่างไรก็ตาม ขณะที่กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช กำลังประสบความเดือดร้อน เนื่องจากต้องสูญเสียสิทธิในที่ดิน และกลายเป็น ผู้เช่าที่ดินต้องเสียค่าเช่าในอัตราสูงเกินควร ที่ดินขาดการบำรุงรักษา จึงทำให้อัตราการผลิตผลเกษตรกรรมอยู่ในระดับต่ำ เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรม และเสียเปรียบจากการเช่าที่ดิน จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวโดยด่วนที่สุด โดยวิธีการปฏิรูปที่ดินเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินและให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลกระทบของการดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย กรณีศึกษา อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าเป็นเพราะเหตุใด และจะได้ศึกษาเพื่อหาแนวทางการนํานโยบายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่เหมาะสมกับเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพการการดำเนินนโยบายปัญหาและอุปสรรคการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีศึกษา อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการนํานโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีศึกษา อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อหาแนวทางการนํานโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่เหมาะสมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีศึกษา อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัยเรื่อง“ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย กรณีศึกษา อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ” เป็นการ

ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนโดยศึกษาค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์ (in-depth interview) และการจัด สอนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในการศึกษาดังนี้

2.1 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 เชิงคุณภาพ จำนวน 23 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมี ส่วนเกี่ยวข้องนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย ประกอบด้วย การ สัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 17 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน

2.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาความหมายที่มา และความสำคัญของการ ปฏิรูปที่ดินในประเทศไทย รวมถึงปัญหาข้อกฎหมายอันเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานปฏิรูป ที่ดิน วิเคราะห์การนำตัวนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย รวมไปถึง ผลกระทบต่างๆของตัวนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร

2.1.3 ขอบเขตด้านสถานที่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะอำเภอปากพนัง จังหวัด นครศรีธรรมราช

2.1.4 ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้เริ่มตั้งแต่ เดือนมิถุนายน 2563 ถึง เดือนกันยายน 2563

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจาก แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเชิงคุณภาพแบบสอบถาม ดังนี้

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะผลกระทบของการดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิยามศัพท์ และ งานวิจัยเกี่ยวข้องรวมทั้งระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

3.2.2 สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง โดยนำรูปแบบของแนวคิดนโยบายสาธารณะมากำหนดเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ

ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทยกรณีศึกษา
อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3 ข้อ

3.2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาค่าความเที่ยงตรง นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ส่วนข้อใดมีค่าน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้น ข้อคำถามทุกข้อจึงผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ตรวจสอบ และเห็นว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครอบคลุมในแต่ละด้านและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูล โดยการลงพื้นที่แจกแบบสัมภาษณ์ให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 17 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การจดบันทึก และการถ่ายภาพ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง สำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนดกระบวนการ หรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ และข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มโดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพอันมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังต่อไปนี้

1. เมื่อผู้ศึกษาได้สร้างแบบสัมภาษณ์และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้วจะนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปหาเจ้าหน้าที่และผู้นำท้องถิ่นแล้วให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองด้วยการเจาะจงสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่ม (Forcus Group)
2. เมื่อได้แบบสัมภาษณ์กลับคืนมาแล้วผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสัมภาษณ์และทำการศึกษาและนำข้อมูลคำตอบที่สมบูรณ์ในแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์หาข้อมูลทางขั้นตอนเชิงคุณภาพต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้ศึกษามีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

- 5.1 ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยนำคำสัมภาษณ์จากผู้ถูกสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแต่ละบุคคลและจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล

5.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล

5.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาต่างๆมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกันแสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะไม่ใช้ข้อมูลตัวเลขแต่จะเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา และมีการอ้างอิงถึงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (Interview Research) และข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (Document Research) จะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆตามข้อเท็จจริงทั้งในเชิงเหตุและผลซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะของการพรรณนาไปสู่คำตอบในการศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช กำลังประสบความเดือดร้อน เนื่องจากต้องสูญเสียสิทธิในที่ดิน ที่ดินขาดการบำรุงรักษา จึงทำให้อัตราการผลิตเกษตรกรรมอยู่ในระดับต่ำ เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรม และเสียเปรียบจากการเช่าที่ดิน จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการแก้ไข ปัญหาดังกล่าว โดยวิธีการปฏิรูปที่ดิน เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินและให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุด โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาอุปสรรคในการจัดที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่าเกษตรกรไทยไม่ค่อยมีความรู้หรือได้รับการสนับสนุนหรือให้ความรู้ด้านเกษตรกรรมเท่าที่ควรจึงทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากร ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และควรให้มีการตรวจสอบรายละเอียดในข้อกฎหมายในกรณีที่ว่ามีข้อผิดพลาดอะไรบ้างและสามารถแก้ไขได้อย่างไรในระดับไหน และให้รายงานผลการตรวจสอบ เพื่อเสนอการพิจารณาการแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานนโยบายไปปฏิบัติจะสำเร็จ และตรงตามเป้าหมายได้

2. ผลกระทบของการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของไทย กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินหรือการใช้ที่ดินไม่เต็มศักยภาพ และกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินยังไม่มีผลชัดเจนอย่างจริงจังเลยทำให้มีการซื้อที่ดินไว้แล้วปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าไม่ทำประโยชน์ ทำให้เกิดปัญหาการครอบครองที่ดินโดยไม่ทำประโยชน์นั้นปัญหาที่เป็นผลกระทบสำคัญอีกเรื่องก็คือ เรื่องงบประมาณ เพราะมีแนวโน้มของงบประมาณที่ขาดความต่อเนื่องในการสนับสนุนจากรัฐบาลต่อการปฏิรูป

ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีอย่างจำกัด จึงทำให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้อย่างจำกัด

3. แนวทางการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของไทย กรณีศึกษาอำเภอปากพนังจังหวัดนครศรีธรรมราช การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรกร เพื่อที่จะให้เกษตรกรได้เข้าถึงข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น เป็นอีกแนวทางที่ทำให้เกษตรกร ร่วมกันพัฒนาในลักษณะของบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อเกษตรกร และต้องเร่งรัดการพิสูจน์สิทธิการถือครองที่ดินของรัฐ โดยมีการนำระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และเพื่อให้ตัวเกษตรกรได้รับผลประโยชน์ในการดำเนินการมากที่สุด รวมไปถึงให้จัดทำเป็นเครือข่าย/ชมรมที่เข้าร่วมโครงการภายในอำเภอหรือจังหวัด นั้น ได้รวมกลุ่มเพื่อพัฒนาปรับปรุงช่วยเหลือกันและมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้ได้ผลของการดำเนินการปฏิรูปที่ดินอย่างสูงสุด

ความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปที่ดิน อาจเนื่องมาจากเหตุผลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะสาเหตุทางการเมืองมักจะเป็นแรงผลักดันอันสำคัญที่ทำให้รัฐบาลตัดสินใจนำเอานโยบายปฏิรูปที่ดินมาใช้ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินนับวันจะทวีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกี่ยวกับลักษณะการถือครองที่ดิน นั่นคือ เกษตรกรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือมีแต่ขนาดเล็กเกินไป ทำให้การใช้ที่ดินไม่มีประสิทธิภาพ และทำให้เกิดปัญหาเกษตรกรขาดที่ดินทำกิน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ปัญหาผลกระทบการจัดที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินฯ ในการตีความและความขัดแย้งของ ส.ป.ก. กับข้อกฎหมายส่งผลกระทบต่อประชาชนซึ่งครอบครองที่ดินจากกรณีนี้ ความไม่ชัดเจนของเจ้าหน้าที่ผู้นำนโยบายการจัดที่ดินไปปฏิบัติซึ่งเป็นประโยชน์สูงสุดที่ประชาชนต้องการ การใช้เงินงบประมาณแผ่นดินหรือเงินอื่นๆ กระทบต่อการนำเงินงบประมาณไปปฏิบัติงานในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งเป็นเงินงบประมาณของแผ่นดินที่ได้มีการตั้งแผนงานและกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการรังวัดแปลงถือครองที่ดิน การสอบสิทธิ์เกษตรกรผู้ถือครองที่ดิน เพื่อดำเนินการจัดที่ดิน การสนับสนุนเงินด้านสาธารณูปโภค การให้กู้ยืมเงินกองทุนเพื่อปฏิรูปที่ดินฯ หรือกระทั่งการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ซึ่งนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจน ผลกระทบจากเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 กระทบผลประโยชน์โดยตรงต่อตัวผู้ได้รับเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 เนื่องจากเป็นเอกสารที่ใช้เพื่ออ้างอิงในการเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่จึงเกิดผลกระทบกับองค์กรและขาดความเชื่อมั่นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง จากการที่ไม่ชัดเจนในการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ได้รับการพัฒนาพื้นที่ทั้งระบบในเขตพื้นที่ดังกล่าว โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำ ถนน หรือการได้รับการสนับสนุนพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ การขยายตัวของชุมชนและอื่นๆ

ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าการจัดที่ดินให้เกษตรกร โดยนำที่ดินของรัฐซึ่งเป็นป่านสงวนแห่งชาติและประชาชนบุกรุกเข้าไปทำกินโดยผิดกฎหมายมาจัดที่ดินให้เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินฯ จึงเป็นนโยบายที่สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าด้วยความสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติของ (สมบัติ อารังธวงศ์, 2549) ที่กล่าวว่าความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้ตัดสินใจนโยบาย กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องและต่อหน่วยปฏิบัติเมื่อการนำนโยบายไปปฏิบัติล้มเหลวย่อมแปลว่าผู้ตัดสินใจ ในฐานะผู้นำทางการเมืองที่ควบคุมกำกับดูแลหน่วยปฏิบัติมีความบกพร่องด้วย และต้องรับผิดชอบกับความล้มเหลวที่เกิดขึ้น กล่าวคือหากผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถจัดที่ดินได้ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้รับผลประโยชน์ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่การปฏิบัติจะประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับตัวแบบวิเคราะห์ทางการจัดการที่เชื่อว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติขึ้นอยู่กับองค์การที่รับผิดชอบ ว่ามีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังเพียงใด โครงการที่จะประสบความสำเร็จได้จึงต้องอาศัยโครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสม บุคลากรที่อยู่ในองค์กรจะต้องมีความรู้ และความสามารถ ทั้งด้านบริหารและเทคนิคอย่างเพียงพอ และต้องมีการวางแผนเตรียมการหรือมีความพร้อมเป็นอย่างดีทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ รวมทั้งงบประมาณ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในการจัดที่ดินตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ควรจัดทำนโยบายที่สามารถปฏิบัติได้เป็นรูปธรรม คือ

1.1 มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบายว่าจะทำอะไร เมื่อใด เท่าใด อย่างไร เพื่อให้นโยบายดังกล่าวสามารถนำไปปฏิบัติได้บรรลุผลสัมฤทธิ์ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

1.2 นโยบายควรต่อเนื่อง ควรมีการสืบทอดจากรัฐบาลหนึ่งไปยังอีกรัฐบาลหนึ่ง หรือเป็นการรับช่วงแนวนโยบายนั้นมาปฏิบัติต่อเนื่องกัน

1.3 ต้องสอดรับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อม และความต้องการของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่ทราบเรื่องการจัดที่ดินในพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่ามีปัญหาอย่างไร เพราะเหตุใด ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน โดยการจัดทำเป็นคู่มือแสดงถึงขั้นตอนรายละเอียดต่างๆ หรือมีใช้สื่อสังคมออนไลน์ โซเชียลมีเดีย (Social Media) ในการประชาสัมพันธ์ ทำแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การทำ Work Shop เป็นต้น

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้ผลการศึกษาในหัวข้อเดียวกันหรือใกล้เคียงกันนี้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นบรรทัดฐานในการศึกษาค้นคว้าหรือเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคุปสรรค ผลกระทบในการจัดที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีลักษณะเช่นนี้ หรือใกล้เคียงกัน จึงควรที่จะศึกษาเชิงปริมาณเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนพื้นที่ในการรวบรวมข้อมูลให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อปรึกษาเปรียบเทียบปัญหาเพิ่มเติมได้มากขึ้นในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- เพ็ญภา ปิ่นทุลลักษณ์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและความพึงใจในการปฏิบัติงาน กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- สำนักงานปฏิรูปเพื่อสังคมไทยที่เป็นธรรม. (2555). คู่มือการปฏิรูปที่ดิน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2549). นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- อาทิตยา พองพรหมและคณะ. (2557). พัฒนาการการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินน้ำและป่าไม้ ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.